

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (Ιούλιος 2005)

Συγγραφέας: ΧΑΡΗΣ ΚΟΚΚΩΣΗΣ

Συγγραφέας: ΘΕΟΦΥΛΟΣ ΚΥΡΑΤΣΟΥΛΗΣ

1. Περιβαλλοντικά προβλήματα μητροπολιτικού επιπέδου

Η μητροπολιτική περιοχή της Αττικής αντιμετωπίζει σημαντικά περιβαλλοντικά ζητήματα τόσο σε τοπικό όσο και σε μητροπολιτικό επίπεδο, ενώ η προοπτική της περιβαλλοντικής κατάστασης στη Αττική δείχνει σαφείς τάσεις υποβάθμισης. Ειδικότερα, τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα μητροπολιτικού επιπέδου έχουν σχέση με τη χημική-φωτοχημική ρύπανση (O₃, SO₂, NO₂), την πρόκληση ηχητικών οχλήσεων και τη θερμική ρύπανση, τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων (κυρίως οικιακών), τη συστηματική απώλεια διαθέσιμων χώρων και την αισθητική/οικολογική υποβάθμιση του τοπίου και, τέλος, με τη διευθέτηση των ρεμάτων και τη διαχείριση των υπόγειων υδάτων. Στόχος της περιβαλλοντικής διαχείρισης στην Αττική είναι η ανάληψη δράσεων επιτελικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση προβλημάτων υπερτοπικού-μητροπολιτικού χαρακτήρα.

2. Οργανωτικά - διοικητικά προβλήματα μητροπολιτικού επιπέδου

Ένας μεγάλος αριθμός φορέων που δραστηριοποιούνται σήμερα στα θέματα του περιβάλλοντος στη μητροπολιτική περιοχή της Αττικής, με αρμοδιότητες περιβαλλοντικού σχεδιασμού, συντονισμού, ρύθμισης, εποπτείας και ελέγχου,

πληροφόρησης και εκτέλεσης έργων. Τα οργανωτικά και διοικητικά προβλήματα που σχετίζονται με τους φορείς περιβάλλοντος συμβάλλουν στην όξυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της Αττικής. Συγκεκριμένα, τα βασικότερα προβλήματα είναι: η πολυνομία και η αποσπασματική ρύθμιση περιβαλλοντικών θεμάτων, η αναποτελεσματική λειτουργία μηχανισμών επιβολής και ελέγχου του ισχύοντος νομικού πλαισίου, η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων στην κεντρική διοίκηση, η ανεπάρκεια υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος, το ανεπαρκές ανθρώπινο δυναμικό και ο τεχνικός εξοπλισμός, η απουσία ενιαίας πηγής πληροφόρησης για περιβαλλοντικά θέματα, κ.ά.

3. Προτεινόμενες αρμοδιότητες μητροπολιτικής εμβέλειας και εναλλακτικά σενάρια

Η ανάγκη διαφορετικής διακυβέρνησης των μητροπολιτικών περιοχών γενικά και ειδικότερα σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, ενδεχομένως μέσω της δημιουργίας ενός μητροπολιτικού φορέα, έχει προ πολλού αναγνωριστεί. Στην προοπτική αυτή οι αρμοδιότητες μητροπολιτικής εμβέλειας που προτείνεται να ασκήσει ο Μητροπολιτικός Φορέας ανάλογα με τα εναλλακτικά σενάρια μητροπολιτικής διακυβέρνησης έχουν ως εξής:

3.1 Μητροπολιτική Περιφέρεια - Νομαρχία

Συστηματικός έλεγχος και αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου: Αξίζει να αναφερθεί ότι, αν και η αρμοδιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού πρέπει να παραμείνει σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, η εξειδίκευσή του και η κατάρτιση στρατηγικών σχεδίων μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο της Μητροπολιτικής Περιφέρειας-Νομαρχίας. Ο Μητροπολιτικός Φορέας θα είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό των μέτρων αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης

και του θορύβου και το συντονισμό υλοποίησής τους. Η ρύθμιση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και του ακουστικού περιβάλλοντος (επιβολή οριακών και ενδεικτικών τιμών) θα μπορούσε να αποτελέσει ένα επιπλέον αντικείμενο αρμοδιότητας, ενώ η δέσμη αρμοδιοτήτων «εποπτεία/έλεγχος» θα εφαρμόζεται σε συνάρτηση/συνεργασία με επιλογές που αντιστοιχούν σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (δημιουργία/λειτουργία Σώματος Ελεγκτών Περιβάλλοντος). Τέλος, η Μητροπολιτική Περιφέρεια-Νομαρχία μπορεί να επιφορτισθεί με την πληροφόρηση-τεκμηρίωση ως προς την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και του ακουστικού περιβάλλοντος, ενώ για την περίπτωση υπέρβασης των οριακών τιμών των ατμοσφαιρικών ρύπων κρίνεται σκόπιμο να είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των έκτακτων μέτρων και την ενημέρωση του κοινού.

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού τοπίου, των ακτών και ορεινών όγκων και των ελεύθερων χώρων: Το καθεστώς διαχείρισης των περιοχών προστασίας της φύσης και του τοπίου έχει εφαρμοστεί σε πολύ περιορισμένη κλίμακα. Δεν υπάρχει, συνεπώς, επαρκής εμπειρία που να επιτρέπει την αξιολόγηση των διοικητικών/θεσμικών δομών στην προοπτική μίας ολοκληρωμένης διαχείρισης του φυσικού τοπίου. Πολύ περισσότερο, απουσιάζει η ανάσχεση της υποβάθμισης του φυσικού τοπίου στη μητροπολιτική περιοχή της Αττικής. Η αρμοδιότητα του σχεδιασμού πρέπει να υπάρχει και σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, ενώ η Μητροπολιτική Περιφέρεια-Νομαρχία θα έχει τη δυνατότητα ρύθμισης των μέτρων για την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού τοπίου καθώς και της εποπτείας - ελέγχου εφαρμογής τους. Και σε αυτή την περίπτωση, κάθε αρμοδιότητα ελέγχου-εποπτείας θα πρέπει να ασκείται σε συνάρτηση/συνεργασία με θεσμικές επιλογές που αντιστοιχούν σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (δημιουργία/λειτουργία Σώματος Ελεγκτών Περιβάλλοντος).

3.2 Αρμοδιότητες Μητροπολιτικού Συνδέσμου

Ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων: Ο Μητροπολιτικός Σύνδεσμος προτείνεται να αναλάβει την εξειδίκευση του σχεδιασμού για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, την κατάρτιση και το συντονισμό των μελετών διαχείρισης

στερεών αποβλήτων, ενώ παράλληλα μπορεί να παίξει ρυθμιστικό ρόλο για μία σειρά από θέματα, όπως η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων (συλλογή, προσωρινή αποθήκευση, μεταφορά, μεταφόρτωση, αξιοποίηση και διάθεση), η χορήγηση αδειών για τον τερματισμό λειτουργίας, η αποκατάσταση χώρων διάθεσης ή αξιοποίησης αποβλήτων. Ο συντονισμός της υλοποίησης της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων θα αποτελέσει μία σημαντική αρμοδιότητα του Μητροπολιτικού Συνδέσμου. Επίσης, ο Μητροπολιτικός Σύνδεσμος προτείνεται να επιφορτισθεί με αρμοδιότητες εποπτείας και ελέγχου, πάντοτε όμως σε συνάρτηση/συνεργασία με θεσμικές επιλογές που αντιστοιχούν σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης (δημιουργία/λειτουργία Σώματος Ελεγκτών Περιβάλλοντος).

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού τοπίου, των ελεύθερων χώρων, των ακτών και των ορεινών όγκων: Όπως και η Μητροπολιτική Περιφέρεια-Νομαρχία, ο Μητροπολιτικός Σύνδεσμος θα αναλάβει αντίστοιχες αρμοδιότητες, ενώ θα δοθεί έμφαση στο συντονισμό/σύνδεση των επιμέρους τοπικών φορέων διαχείρισης με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου για την ενιαία αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και την ενίσχυση δράσεων πληροφόρησης και εμπειριών.

[3.3 Αρμοδιότητες Διατήρησης Δομών - Ενίσχυσης Κεντρικού Κράτους](#)

Το συγκεκριμένο οργανωτικό σχήμα δεν απαιτεί τη δημιουργία ενός φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Αρκεί η διατήρηση της σημερινής κατάστασης με μικρές προσαρμογές κυρίως γύρω από θέματα συντονισμού των αρμοδιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν όχι τόσο οι αρμοδιότητες μητροπολιτικής εμβέλειας, που άλλωστε παραμένουν ως έχουν, αλλά η επιλογή των διοικητικών επιπέδων (κεντρικό κράτος, περιφέρεια, νομαρχίες, κλπ.) που θα επιφορτισθούν με την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων.

4. Ιεράρχηση προτεινόμενων αρμοδιοτήτων μητροπολιτικής εμβέλειας ως προς την ανάγκη μεταφοράς

Η ίδρυση και η λειτουργία ενός Μητροπολιτικού Φορέα απαιτεί την πλήρη κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης ως προς την κατανομή και άσκηση των αρμοδιοτήτων, τη λεπτομερή αναγνώριση και περιγραφή των αρμοδιοτήτων που θα κληθεί να ασκήσει καθώς και τη συσχέτισή του με τα άλλα επίπεδα διοίκησης. Στην προοπτική αυτή, και ανεξάρτητα από το είδος του οργανωτικού εναλλακτικού σχήματος που θα επιλεγεί τελικά, κρίνεται σκόπιμο να προηγηθεί μία ιεράρχηση των αρμοδιοτήτων μητροπολιτικής εμβέλειας που θα ανατεθούν στο Μητροπολιτικό Φορέα. Ουσιαστικά, η ιεράρχηση αυτή αντιπροσωπεύει ένα πρώτο βήμα προς την κατάρτιση Σχεδίου Δράσης για την ομαλή και απρόσκοπτη μετάβαση από τις υφιστάμενες οργανωτικές δομές προς τον Φορέα μητροπολιτικής διακυβέρνησης.

- 1.1. Έλεγχος ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα
- 1.2. Σχεδιασμός-υλοποίηση έκτακτων μέτρων σε περίπτωση υπέρβασης οριακών τιμών αέριων ρύπων
- 1.3. Πληροφόρηση/τεκμηρίωση για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα
- 1.4. Πληροφόρηση/τεκμηρίωση για την επιβολή έκτακτων μέτρων σε περίπτωση υπέρβασης οριακών τιμών αέριων ρύπων
- 1.5. Εξειδίκευση πολιτικής και πλαίσιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων
- 1.6. Σχεδιασμός-συντονισμός μελέτης διαχείρισης στερεών αποβλήτων
- 2.1. Εξειδίκευση πολιτικής για την προστασία και ανάδειξη του αττικού τοπίου
- 2.2. Εξειδίκευση πολιτικής για τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και του ακουστικού περιβάλλοντος

- 2.3. Σχεδιασμός-συντονισμός στρατηγικών σχεδίων και προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου
- 2.4. Προέγκριση χωροθέτησης χώρων για εργασίες διαχείρισης στερεών αποβλήτων
- 2.5. Έγκριση-έλεγχος περιβαλλοντικών όρων για διαχείριση στερεών αποβλήτων
- 3.1. Σχεδιασμός-συντονισμός-έλεγχος μέτρων αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- 3.2. Έλεγχος ποιότητας ακουστικού περιβάλλοντος
- 3.3. Πληροφόρηση-τεκμηρίωση για την ποιότητα του ακουστικού περιβάλλοντος
- 3.4. Κατάρτιση και συντονισμός στρατηγικού σχεδίου για προστασία και ανάδειξη αττικού τοπίου
- 3.5. Ρύθμιση μέτρων προστασίας και ανάδειξης αττικού τοπίου
- 3.6. Εισηγήση για τη σύσταση φορέων διαχείρισης περιβαλλοντικών έργων και προγραμμάτων
- 3.7. Χορήγηση άδειας-έλεγχος διαχείρισης στερεών αποβλήτων
- 3.8. Συντονισμός-έλεγχος της υλοποίησης του σχεδιασμού διαχείρισης των στερεών αποβλήτων

5. Ενδεικτική αναφορά διασυνδεδεμένων φορέων στο μητροπολιτικό φορέα

Αν και η διακυβέρνηση σε μητροπολιτικό επίπεδο θα μπορούσε να αποτελέσει μία ιδιαίτερη μορφή συνεργασίας παρά ένα νέο επίπεδο διοίκησης, έχει πλέον γίνει αποδεκτό ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη αναδιοργάνωσης της Περιφερειακής Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης στην Αττική. Τα θέματα οργάνωσης, διοικητικής διάρθρωσης και στελέχωσης του νέου Μητροπολιτικού Φορέα στον τομέα του περιβάλλοντος απαιτούν ειδική διερεύνηση. Φορείς που θα διασυνδεθούν σε μητροπολιτικό επίπεδο είναι ενδεικτικά το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το Υπουργείο Γεωργίας, το Υπουργείο Μεταφορών, το Υπουργείο Ανάπτυξης, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, η Περιφέρεια Αττικής, οι Νομαρχίες, ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, κ.ά.